

Áform um lagasetningu (MVF24060123)

Ábendingar Íslenskrar málnefndar

Liður 3.1. í áformaskjali

Málnefnd styður áform um að fækka fulltrúum í málnefndinni þó að vandséð sé að það sé mikill ávinningur í að kalla hana Íslenskuráð. Okkar mat er að núverandi nafn nefndarinnar sem hefur verið notað í 60 ár megi teljast ákveðin auðlegð, nefndin sé lítt umdeild og njóti almennrar virðingar í samfélaginu og því sé rétt að halda sig við óbreytt nafn.

Nokkuð óljóst er í áformunum hvort breytt nefnd muni heyra beint undir ráðuneytið eða verði innan Árnastofnunar. Æskilegt væri að þetta yrði skýrt betur. Sýnileiki málnefndar í samfélaginu yrði meiri ef skýrt yrði betur í lögum hvar hún ætti heima og hvert hlutverk hennar væri þegar kemur að opinberri umræðu. Þá væri gott að eyrnamerkja fé til slíkra verkefna.

Ef ný minni nefnd verður aðeins skipuð af fimm aðilum er rökrétt að það séu þeir sem tilgreindir eru en nokkur eftirsjá er að fulltrúum annarra aðila sem hafa verið mikilvægir í starfi nefndarinnar seinni ár. Eins er eðlilegt að hlutverk nýrrar nefndar verði eins og skilgreint er í áformunum enda eru hugmyndir sem þar eru reifaðar í samræmi við störf málnefndarinnar seinni ár og hugmyndir hennar um eflingu starfsins.

Óvissa er um gagnið af tímabundnum nefndum sem eiga að vera fyrirhuguðu ráði til stuðnings. Markmið þeirra nefnda sem lýst er í áformum eru góð en æskilegt er að þeim sé fremur sinnt af föstum starfsmönnum í ráðuneytinu eða á Árnastofnun sem geta þá kallað aðra sér til ráðgjafar.

Hugmynd um að starf formanns nefndarinnar verði fullt starf er ef til vill ekki skynsamleg. Ósk nefndarinnar hefur lengi verið að henni yrði útvegaður starfsmaður í fullu starfi en nefndin hefur aðeins haft aðgang að starfsmanni í þriðjungsstarfi sem annars vinnur að öðrum verkefnum á Árnastofnun. Eins væri æskilegt ef nefndin fengi fjárveitingu til að leita sérfræðipækkingar í meira mæli en nú er unnt og þá sérstaklega í tengslum við gerð árlegra ályktana.

Benda má á að þegar málnefndin var um leið stjórn Íslenskrar málstöðvar hafði hún starfsmenn og gat eðlilega beitt sér meira. Velta má fyrir sér hvort aðskilnaður

Íslenskrar málstöðvar (sem nú er hluti Árnastofnunar) og málnefndar árið 2006 hafi verið vel heppnaður.

Samstarf við Neytendastofu við að framfylgja lögum um eftirlit með viðskiptaháttum og markaðssetningu nr. 57/2005 er mjög æskilegt og best að það sé lögskipað. Málnefnd hefur hvatt til þess að ferlar verði skýrari þegar kemur að brotum á lögum um íslenska tungu, einkum hvað gerist eftir að nefndin hefur sent aðilum ábendingar sem ekki er brugðist við.

Liður 3.2 í skjali

Málnefndin telur að skynsamlegt sé að endurskoða fyrirmæli um að sveitarfélög, skólar og stofnanir setji sér málstefnu og að í endurskoðuðum lögum verði skert á tilgangi þess að setja málstefnu fyrir íslensku, til hverra hún eigi að ná, hvernig eigi að nýta hana og framfylgja henni.

Málnefnd tekur undir ábendingar í skjalinu um skýrari áherslur hvað varðar notkun tungunnar í ferðapjónustu og til greina kæmi að skipa sérstakan starfshóp um það átaksverkefni. Raunar á það við um ýmis fyrirtæki og stofnanir ef það er markmiðið að íslenska sé notuð á öllum sviðum samfélagsins og í öllum greinum. Þá þurfa lögin að kveða skýrt á um að ávallt skuli vera hægt að fá allar upplýsingar og þjónustu á íslensku og hún skuli vera fyrsti valkostur hvort sem er á vefsíðum, í auglýsingum, kynningarefni og annars staðar.

Orðalag um málstaðal í áformum er loðið og mætti skýra margt betur. Mikilvægt er að skýrt komi fram hvaða tilgangi málstaðall eða ritmálsstaðall skuli þjóna, hvaða kröfur skuli gera til hverra og hvernig skuli fylgja slíkum viðmiðum eftir. Ef skýra á málstaðal betur eða uppfæra á ákveðnum sviðum væri hægt að nýta krafta íslenskusviðs Árnastofnunar sem hefur ásamt forverum sínum haft þessi mál á sinni könnu um áratugaskeið. Ljóst er að ekki er hægt að gera sömu kröfur til t.d. einstaklinga og frjálsra samtaka og opinberra aðila þegar kemur að tiltekinni málnotkun og mikilvægt er að notkun og takmörk málstaðals séu vel skilgreind.

Liður 3.3. í skjali

Fordæmi Eistlands er gott að því leyti að eðlilegt er að gera líka kröfur til málnotkunar einkaaðila en um leið heldur vægari en til opinberra aðila. Hér skiptir líka máli um hvers konar starfsemi er að ræða og mikilvægt er að þetta komi skýrt fram í lögum. Gott væri að afla frekari gagna um áhrif eistnesku og frönsku laganna til að geta nýtt reynslu þeirra þjóða betur.